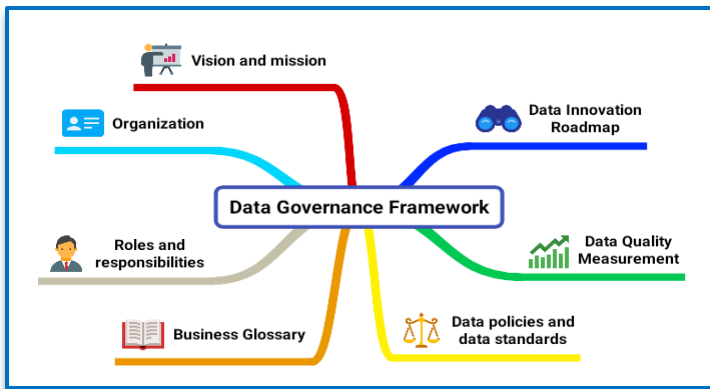
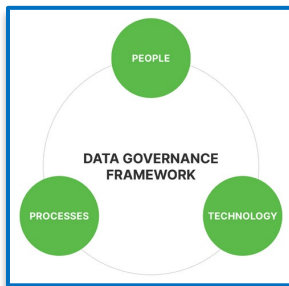

สรุปบทเรียน

Introduction to Data Governance Framework and Open Data

โดย นางสาวศศิรินทร์ ศรีสมเขียว
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

หลักการสำคัญของรัฐบาลดิจิทัล (2D, 1C) ประกอบไปด้วย

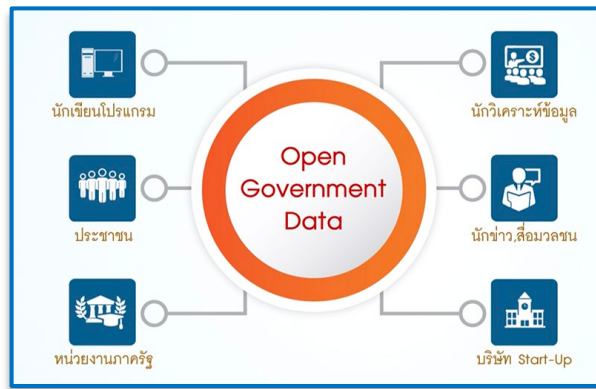
- Digitalization คือ การปฏิรูปการทำงานและการให้บริการให้เป็นรูปแบบดิจิทัล
- Data Driven คือ การขับเคลื่อนองค์กรด้วยข้อมูลที่ดี
- Citizen-Centric คือ การเคารพสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งยึดประโยชน์สุขและความสะดวกสบายของประชาชนเป็นสำคัญ

กรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance Framework) เป็นกรอบแนวทางในการริเริ่มกำหนดกลไกต่างๆ ในธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการข้อมูลให้ได้ซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย สร้างมูลค่า และสามารถเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานทั้งการเปิดเผยข้อมูลเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล และการสร้างประโยชน์จากข้อมูลต่อไปในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานและการแข่งขันของประเทศ

ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศไทย สามารถเข้าถึงได้ที่ www.data.go.th ข้อมูลเหล่านี้จัดอยู่ในประเภท Non-exclusive License ดังนั้นทุกคนในประเทศไทยมีสิทธิ์นำข้อมูลไปใช้ การใช้งาน Open Data ทำโดยดาวน์โหลดไฟล์ชุดข้อมูลด้วยตนเอง ข้อมูลของหน่วยงานที่เปิดให้ผู้อื่นนำไปใช้ได้ต้องใส่ License ที่ข้อมูลนั้น โดยประเภทของข้อมูลเป็น Non-exclusive License คือ เจ้าของลิขสิทธิ์ในงานของตนเองได้ และอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิ์ในงานนั้นได้อีก หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และทุกคนในประเทศไทยนำข้อมูล Open Data ไปใช้งานได้ และนำไปต่อยอดทำวิจัยค้นคว้าได้โดยไม่มีข้อจำกัด

วิธีการใช้งาน Open Data ผู้ใช้งานสามารถดาวน์โหลดไฟล์ชุดข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ตามที่ต้องการในแต่ละหัวข้อที่ปรากฏบนเว็บไซต์ได้ด้วยตนเอง

การนำ Open License มาใช้ (การเปิดกว้างในทางกฎหมาย) ขอบเขตอำนาจศาลส่วนใหญ่จะมีเรื่องของสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญาในข้อมูลที่ป้องกันบุคคลที่สามจากการใช้งาน การนำกลับมาใช้ใหม่ และการแจกจ่ายข้อมูลโดยไม่ได้รับการอนุญาตที่ชัดเจน ดังนั้น การจะทำให้ผู้อื่นนำข้อมูลของหน่วยงานไปใช้ได้จะต้องใส่ License เข้าไปที่ข้อมูลเหล่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้งานที่ผิดวัตถุประสงค์ของชุดข้อมูล และควรมีคำแนะนำวิธีการใช้งานสั้นๆ 1 หน้า ไว้ด้วย โดย License ที่หน่วยงานใช้ได้นั้น สำหรับข้อมูลที่ “เปิดเผย” จะใช้ License ที่สอดคล้องกับ Open Definition ได้ และให้ระบุว่าเหมาะสมสำหรับข้อมูลรายการที่ว่านี้ (พร้อมกับวิธีการใช้งาน) หาได้ที่ <https://opendefinition.org/licenses/> คำแนะนำวิธีการใช้งานสำหรับการใช้ Open Data License หาได้ที่เว็บไซต์ของ Open Data Commons <https://opendatacommons.org/guide/>

Open Data จำเป็นต้องเปิดกว้างในทางเทคนิคเช่นเดียวกับในทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลต้องพร้อมให้ใช้งานในรูปแบบที่เครื่องอ่านได้ โดยยังพิจารณาใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. **ความพร้อมใช้งาน:** ข้อมูลควรมีราคาไม่มากกว่าค่าใช้จ่ายในการสำเนาข้อมูล ซึ่งควรเป็นการให้ดาวน์โหลดฟรีจากอินเทอร์เน็ต ทำให้หน่วยงานไม่มีภาระค่าใช้จ่ายใดๆ ในการจัดเตรียมข้อมูลไว้ให้ใช้งาน

2. **กลุ่มข้อมูล/ข้อมูล ควรอยู่ในสภาพสมบูรณ์:** เช่น ข้อมูลทะเบียนที่ถูกเก็บรวบรวมภายใต้กฎข้อบังคับทั้งหมดควรพร้อมให้ดาวน์โหลดได้ ส่วน Web API หรือ Service ที่คล้ายๆ กันนั้น อาจมีประโยชน์มาก แต่ไม่ใช่ตัวแทนของการเข้าถึงกลุ่มข้อมูล

3. **อยู่ในรูปแบบที่เปิดและเครื่องอ่านได้:** การนำข้อมูลที่ถือครองโดยภาครัฐมาใช้ไม่ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านสิทธิบัตร และที่สำคัญ ต้องแน่ใจได้ว่าจัดเตรียมข้อมูลในรูปแบบที่เครื่องอ่านได้ (Machine Readable) สำหรับการนำไปใช้งานในวงกว้าง สำหรับรายงานทางสถิติที่ดีพิมพ์เป็นเอกสาร PDF (Portable Document Format) นั้น ยากต่อการอ่านหรือใช้ต่อด้วยคอมพิวเตอร์ (แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลที่เป็น PDF ได้)

ประเภทของชุดข้อมูลที่ปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ data.go.th

- 1) CSV: comma-separated values คือ Text File สำหรับเก็บข้อมูลแบบตาราง
- 2) XLS: (ไฟล์เอกสาร Microsoft Excel) คือ ไฟล์ประเภท spreadsheet หรือตารางคำนวณอิเล็กทรอนิกส์
- 3) PDF: Portable Document Format (PDF) คือไฟล์ที่ถูกสร้างจากโปรแกรม Adobe Acrobat
- 4) DOC: (ไฟล์เอกสาร Microsoft Word) คือ ไฟล์เอกสารประเภทข้อความ
- 5) XML: Extensible Markup Language (XML) คือ ภาษาที่ใช้ในการแสดงผลข้อมูล
- 6) RDF: Resource Description Framework (RDF) คือ การอธิบายถึงทรัพยากรของเว็บ
- 7) KML: Keyhole Markup Language สำหรับการทำโมเดลและการจัดเก็บคุณลักษณะทางภูมิศาสตร์ เช่น จุด เส้น ภาพ รูปหลายเหลี่ยม เช่นเดียวกับโมเดลที่แสดงใน Google Earth, Google Maps และแอปพลิเคชันอื่นๆ
- 8) SHP: Esri Shape file คือ ไฟล์ที่ประกอบด้วยข้อมูลเวกเตอร์แต่ละประเภท ซึ่งแต่ละเวกเตอร์ประกอบจะเป็น Shape File ที่อ้างอิงพิกัด UTM สำหรับ Shape file นั้นหมายถึง ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ประเภทหนึ่งที่เก็บข้อมูลอยู่ในรูปของเวกเตอร์ (Vector) ใน 3 ลักษณะ คือ จุด (Point) เส้น (Line) และรูปปิด (Polygon)
- 9) ODS: The Open Document Format for Office Applications (ODF), คือ ไฟล์งานตารางคำนวณในรูปแบบ XML based สำหรับ spreadsheets ซึ่งมีลักษณะการทำงานเหมือนกับไฟล์ EXCEL
- 10) KMZ: (KML-Zipped) คือ ไฟล์ KML ที่ถูกบีบอัด (ZIP) ไว้ ซึ่งภายใน KMZ จะประกอบไปด้วย ไฟล์ KML และไฟล์รูปภาพ และอาจจะมีไฟล์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จุดเด่นของไฟล์ KMZ คือ เมื่อบีบอัดไฟล์ KML แล้วจะมีขนาดที่เล็กลงมาก ทำให้สามารถใส่รูปภาพได้มากขึ้น

11) JSON: JavaScript Object คือ ฟอแมตสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งฟอแมต JSON อยู่ในรูปข้อความธรรมดา (plain text) ที่ทั้งมนุษย์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถอ่านเข้าใจได้

12) TXT: คือ ไฟล์เอกสารต่างๆ ที่มีแต่ตัวอักษร ใช้โปรแกรม notepad หรือโปรแกรม text editor อื่นๆ ในการเปิดใช้งาน

13) HTML: Hypertext Markup Language (HTML) คือ ไฟล์ข้อความที่เก็บ markup tag ขนาดเล็ก สามารถใช้ในการรวมคุณลักษณะการจัดรูปแบบบางอย่างและข้อกำหนดรูปแบบในเนื้อหาของหน้าเว็บเพจได้

14) TIFF: Tagged-Image File Format คือ รูปแบบไฟล์ที่มีการจัดเก็บแบบ Bitmap เหมาะสำหรับการจัดเก็บภาพ ซึ่งมีขนาดไฟล์ที่ใหญ่กว่า JPG แต่สามารถเก็บข้อมูลภาพ ที่มีความลึกสี (bit depth) ได้หลายแบบ อาทิ 8-bit หรือ 16-bit หรือแม้แต่ 24-bit ทำให้สามารถนำไฟล์ไปใช้งานกับ สิ่งพิมพ์ หรืองานที่ต้องการคุณภาพมากๆ ได้

15) JPEG: Joint Photographic Experts Group คือ ไฟล์ JPG เป็นไฟล์ภาพที่ใช้สำหรับการจัดเก็บภาพถ่ายดิจิทัล เนื่องจากมีความละเอียดภาพสูงและไฟล์มีขนาดเล็ก สามารถเก็บภาพสีได้หลากหลายระดับความแม่นยำ

 พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ กับ Open Government Data วัตถุประสงค์เพื่อเปิดเผยข้อมูลทั่วไปตาม มาตรา 7 และมาตรา 9 เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบ โดยเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายกำหนด ตามภารกิจของหน่วยงาน และเปิดเผยข้อมูลที่เป็นที่ต้องการของผู้ใช้งานในวงกว้าง ซึ่งประโยชน์ในการสร้างความ โปร่งใส เพิ่มประสิทธิภาพการบริการ การมีส่วนร่วม พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการแบบใหม่ๆ และสร้างนวัตกรรม เปิดเผยในรูปแบบ Excel (XLS) เป็นอย่างน้อย หรือในรูปแบบ Comma Separate Value (CSV) หรือ Open Document Spreadsheet (ODS)

 ข้อมูลเปิดภาครัฐที่สมบูรณ์ ประกอบไปด้วย

1) สมบูรณ์ (Complete): ข้อมูลเปิดต้องพร้อมใช้งานและไม่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลความมั่นคง หรือมี ข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูล

2) ปฐมภูมิ (Primary): ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรงไม่มีการปรับแต่ง หรืออยู่ในรูปแบบข้อมูลสรุป

3) เป็นปัจจุบัน (Timely): ข้อมูลต้องเป็นปัจจุบันและเปิดเผยในเวลาที่เหมาะสมเท่าที่เป็นไปได้เพื่อเพิ่ม ประโยชน์ให้กับข้อมูล

4) เข้าถึงง่าย (Accessible): ข้อมูลต้องเข้าถึงได้ง่าย ผู้ใช้ข้อมูลสามารถค้นหา เข้าถึง และใช้งานชุดข้อมูลได้ หลายช่องทาง

5) อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine-readable): ข้อมูลต้องมีโครงสร้าง สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง และนำข้อมูล ไปใช้งานต่อได้

6) ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory): ผู้ใช้ข้อมูลต้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้โดยอิสระ โดยไม่ต้อง ระบุตัวตน หรือเหตุผลของการนำไปใช้งาน

7) ไม่จำกัดสิทธิ (Non-proprietary): ข้อมูลต้องอยู่ในรูปแบบมาตรฐานเปิดที่สามารถใช้ได้หลาย แพลตฟอร์ม และต้องไม่ถือครองกรรมสิทธิ์หลังจากนำข้อมูลเปิดไปใช้ประโยชน์

8) ไม่มีค่าลิขสิทธิ์ในการใช้งาน (License-free): ข้อมูลต้องไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือความลับทางการค้า

9) คงอยู่ถาวร (Permanence): ข้อมูลต้องสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา และมีการควบคุมการเปลี่ยนแปลง ของชุดข้อมูล

10) ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free of charge): ผู้ใช้ข้อมูลต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูล